

Epäoikeudenmukaisuuden vankeja: Kuinka Israelin pidätysjärjestelmä ja Hamasin panttivankistrategia ylläpitävät kärsimyksen kiertoa

Israelilaisten ja palestiinalaisten välinen jatkuva konflikti heijastuu traagisesti vankien kiertoon: Israelin mielivaltaiseen pidätykseen, kidutukseen ja palestiinalaisten epäinhimillistämiseen sekä Hamasin panttivankien ottamiseen vastauksena siihen. Molemmat käytännöt aiheuttavat mittaamatonta kärsimystä. Palestiinalaiset elävät jatkuvan uhan alla, että he voivat kadota järjestelmään, joka on vailla asianmukaista oikeusprosessia, kun taas israelilaiset surevat rakkaidensa puolesta, joita aseelliset ryhmät pitävät vankeina. Tuloksena on ikuinen kierto traumaattisista kokemuksista, vihasta ja radikalisoitumisesta.

Tämä kierto olisi voitu katkaista – viimeksi lokakuussa 2023 neuvoteltujen sopimusten kautta, jotka olisivat voineet vapauttaa vankeja molemmilta puolilta. Mutta Israelin hallitus pääministeri Benjamin Netanjahun johdolla ja äärielementtien painostamana valitsi eskalaation diplomatian sijaan, syrjäytti keskeiset neuvottelijat ja pitkitti tuskaa. Kieltäytyminen lopettamasta Israelin laittomia pidätyskäytäntöjä ja diplomaattisten kanavien hylkääminen juurruttivat kivun kierteen.

Israelin pidätysjärjestelmä: Institutionalisoitu epäoikeudenmukaisuus

Vuodesta 1967 lähtien Israel on käyttänyt hallinnollista pidätystä ja sotilastuomioistuimia miehitetyillä Palestiinan alueilla kontrollin välineinä. Nämä mekanismit toimivat täysin kansainvälisten oikeusnormien ulkopuolella. Palestiinalaisia voidaan pitää vangittuna määräämättömän ajan ilman syytteitä tai oikeudenkäyntiä, salaisiin todisteisiin perustuen, ilman tehokkaita valitusmahdollisuuksia. Sotilastuomioistuimet, joiden tuomioaste on lähes 99,7 %, toimivat pakottamisen välineinä, eivät oikeudenmukaisuuden. Nämä käytännöt rikkovat suoraan **Yleismaailmallista ihmisoikeuksien julistusta (artiklat 9 ja 10)**, **Kansalais- ja poliittisia oikeuksia koskevaa kansainvälistä sopimusta (artiklat 9 ja 14)** sekä **Neljättä Geneven sopimusta (artiklat 64–66)**.

Kidutus ja väkivalta ovat systemaattisia. Lukuisat YK:n elimien ja ihmisoikeusjärjestöjen raportit ovat dokumentoineet lyömisen, stressiasentojen, vesikidutuksen, sähköiskujen, seksuaalisen nöyryytyksen ja esineillä tapahtuvan raiskauksen käyttöä. Vuoden 2015 raportti listasi ainakin 60 tapausta seksuaalisoidusta kidutuksesta vuosien 2005 ja 2012 välillä. Nämä teot rikkovat sekä **Kidutuksen vastaista sopimusta (artiklat 1 ja 16)** että

Kansalais- ja poliittisia oikeuksia koskevan sopimuksen artiklaa 7, jotka kieltävät kidutuksen kaikissa olosuhteissa.

7. lokakuuta 2023 jälkeen nämä väärinkäytökset ovat eskaloituneet dramaattisesti. Elokuuhun 2024 mennessä ainakin 53 palestiinalaista vankia oli kuollut säilöönnotossa, monilla oli merkkejä kidutuksesta. Jopa 14-vuotiaita lapsia on pakotettu alastomiksi ja heitä on kohdeltu nöyryyttävästi. Käytännössä tällaisissa oloissa pidetyt palestiinalaiset on riistetty paitsi vapaudestaan myös ihmisyydestään. Ottaen huomioon tekojen systemaattisen luonteen ja tarkoituksen painostaa siviiliväestöä, nämä teot voidaan väittää täyttävän panttivanginoton määritelmän **Vuoden 1979 kansainvälisen panttivanginottosopimuksen** mukaan, joka sisältää henkilöiden pidättämisen loukkaantumisen tai kuoleman uhan alla pakottaakseen kolmannen osapuolen – tässä tapauksessa palestiinalaisyhteiskunnan – toimintaan.

Psykologinen tuho Palestiinan yhteiskunnassa

Mielivaltaisen pidätyksen aiheuttama trauma ulottuu paljon vankilan muurien ulkopuolelle. Perheet elävät jatkuvassa pelossa, että heidän läheisensä – erityisesti lapset – siepataan yöllä, pidetään eristyksissä ja altistetaan kidutukselle. Monille palestiinalaisille sana ”pidätys” ei tarkoita asianmukaista oikeusprosessia – se tarkoittaa katoamista, väkivaltaa ja mahdollisesti kuolemaa. Vuoteen 2024 mennessä yli 9 500 palestiinalaista oli pidätetty, mikä ruokkii kollektiivista kauhua ja surua.

Tämä laajalle levinnyt kärsimys ei tuota passiivisuutta, vaan vastarintaa. Perheet ja yhteisöt, jotka ovat epätoivoisia vastausten perään, kääntyvät usein ainoiden vaikutusvaltaa lupaavien tahojen – aseellisten ryhmien – puoleen. Tämä ei ole väkivallan oikeuttamista, vaan psykologisen todellisuuden tunnustamista: kun lapsesi on laittomasti vangittu, kidutettu ja todennäköisyys on suuri, ettet näe häntä enää elävänä, vaisto tehdä *kaikki mahdollinen* hänen palauttamisekseen on syvästi inhimillinen. Tämä psykologinen pakko, vaikka se ei ole puolustus kansainvälisen oikeuden mukaan, on avain Hamasin strategian ymmärtämiseen.

Hamasin panttivanginotto: Laiton mutta ymmärrettävä

7. lokakuuta 2023 Hamas sieppasi 251 israelilaista panttivankia, mikä järkytti maailmaa. Teko oli laitton ja moraalisesti puolustamaton **Vuoden 1979 panttivangisopimuksen** mukaan, joka kieltää yksiselitteisesti siviilien sieppaamisen hallituksen toimien pakottamiseksi. Silti Hamas ei keksinyt tätä taktiikkaa tyhjästä – sillä on historiallinen ennakkotapaus ja psykologinen logiikka.

Vuoden 2011 Gilad Shalitin vankienvaihto, jossa vapautettiin yli 1 000 palestiinalaista vastineeksi yhdestä israelilaisesta sotilaasta, vahvisti palestiinalaisten keskuudessa näkemystä, että vain panttivanginotto tuottaa tuloksia. Koska Israelin oikeusjärjestelmä ei tarjoa oikeudenmukaisuuden polkua pidätetyille, Hamas käyttää panttivankeja neuvotteluvälineinä – eettisesti vastenmielisenä mutta poliittisesti tehokkaana strategiana.

Jälleen kerran, tarkoitus ei ole puolustaa tekoa, vaan kohdata sen juuri: yhteiskunta, joka on brutalisoitu uskomaan, että diplomatialla ja laillisuudella ei ole arvoa.

Moraalinen ja oikeudellinen vastaavuus ei siis ole menetelmissä – panttivanginotto ja pidätys – vaan niiden taustalla olevassa laittomuudessa ja epäinhimillisessä vaikutuksessa. Israelin mielivaltainen pidätys ja Hamasin panttivanginotto ovat molemmat kansainvälisen oikeuden rikkomuksia, ja molemmat kohdistuvat siviileihin. Toinen on valtion tukema, rutiininomainen ja verhottu oikeudelliseen byrokratiaan; toinen on näyttävä ja välitön. Mutta molemmat ovat osa samaa pakottamisen, trauman ja epätoivon kiertoa.

Jaettu kärsimys

Suru israelilaisten puolella on syvää. Panttivankien perheet kestävät sietämätöntä epävarmuutta, kykenemättöminä tietämään, ovatko heidän rakkaansa elossa, saati milloin tai miten he palaavat. Heidän tuskansa heijastaa palestiinalaisperheiden kokemaa samaa poissaoloa, pelkoa ja avuttomuutta eri nimellä: ”hallinnollinen pidätys”.

Tämän rinnakkaisen kärsimyksen olisi pitänyt luoda tilaa empatialle. Sen sijaan sitä on käytetty aseena. Israelissa tulitaukoa ja panttivankisopimusta vaativat mielenosoittajat on jätetty huomiotta tai torjuttu. Israelilaisten panttivankien perheet, mukaan lukien henkilöt kuten Haim Rubinstein, ovat julkisesti syyttäneet Netanjahun hallitusta heidän rakkaidensa uhraamisesta poliittisten hyötyjen vuoksi.

Menetetty mahdollisuus ja poliittinen epäonnistuminen

Ulos tästä kuilusta oli olemassa tie. Lokakuussa 2023 Gershon Baskinin johtamat kulissien takaiset neuvottelut, joissa Qatar ja Hamasin kontaktit toimivat välittäjinä, tarjosivat toteuttamiskelpoisen kehyksen molemminpuoliseen vapauttamiseen. Mutta Netanjahun kovan linjan hallitus, jota hallitsivat ultranationalistit kuten Itamar Ben-Gvir ja Bezalel Smotrich, hylkäsi nämä ehdotukset. Oren Setter, silloinen keskeinen virkamies panttivankineuvotteluissa, erosi protestina menetettyä mahdollisuutta vastaan.

Tämä ei ollut taktinen virhe – se oli moraalinen epäonnistuminen. Sotilaallisen eskalaation asettaminen humanitaarisen ratkaisun edelle ei ole vapauttanut israelilaisia eikä palestiinalaisia. Se on syventänyt tuskaa, edistänyt lisää radikalisointia ja juurruttanut vankien käytön sotavälineinä.

Kierteen katkaiseminen

Tämän kierteen lopettaminen ei ala ilmaiskulla tai panttivankien pelastusoperaatioilla, vaan purkamalla rakenteet, jotka tekivät ne välttämättömiksi. Israelin on lakkautettava mielivaltainen pidätysjärjestelmänsä ja sotilastuomioistuimet – käytännöt, jotka tuhoavat oikeusvaltion ja synnyttävät väkivaltaisia vastatoimia. Ilman tämän ydinoikeudenmukaisuuden käsittelyä mikään väliaikainen tulitauko tai vaihto vain viivästyttää seuraavaa sieppausten ja verenvuodatuksen kiertoa.

Oikeudenmukaisuus ei voi olla valikoivaa. Samat periaatteet, jotka tuomitsevat Hamasin panttivanginoton, on myös hylättävä Israelin mielivaltainen, oikeudenkäynnin ulkopuolinen siviilien vangitseminen. Kunnes molemmat vankeuden muodot on lakkautettu, molemmat kansat pysyvät järjestelmän vankeina, joka kukoistaa molemminpuolisella kärsimyksellä.